

Azt mondják, a diákoknak sincs elég pénzüik. Így is van. Mert mindig kell valamire... Sokszor hallottam már — emlékszem is — az ösztöndíj előtti kölcsön tizedesekről, a fillérre kiszámított kenyérpénzről, amit az egész szoba dob össze, az este 11 előtti rohanásról, hogy ne kelljen kapupénzt fizetni, a különböző pénzszerzési tippekről, a fogadkozásokról, hogy ezután spórolnak. Aztán minden ismétlődik hónapról hónapra. A többségnek két ösztöndíj osztás között azért mindig „csurran-cseppen” valami. A hallgatók nagyrésze szerez magának valamilyen kereseti lehetőséget.

Idegenvezető — fordító — korrepetitor

A diákkörök ünnepi ülésén találkoztam Nikowitz Oszkár ötöd-éves latin-görög szakos hallgatóval. Dolgozataért ő is kari jutalmat kapott. Nyáron, de tanév közben is, amikor csak teheti idegenvezetőként dolgozik az EXPRESS-nél. Felsőfokú nyelvizsgálója van oroszról és szerbhorvátból. Oroszul a Szovjetunióban tanult meg — részt vett nem orosz szakosok féléves képzésén. Egy éve idegenvezető. A Szovjetunióba eddig négyszer kísért csoportot, Magyarországot már szinte teljesen bejárta.

„Hogy miért csinálom? Tetszik a mozgalmas, a kevésbé kötött élet. Nyelvgyakorlás, új ismeretségek, nyáron pihenés. Amikor a tanfolyamot elvégeztem úgy gondoltam, hogy ez amolyan „féldiploma féle” lesz. Latin-görög szakos vagyok. Nem elképzelhetetlen, hogy az egyetem elvégzése után végleg idegenvezető leszek.”

Tanév közben a hétvégeken, az ünnepnapokon vállal vezetésként. Igencsak minden hónapban vezet egy 3-5 napos országjárást. Keresete napi 85 forint. Ösztöndíja 500 forint — ugyanennyit fizet a kollégiumért.

A bölcsészhallgatók közül sokan — főleg a magyar-idegen nyelv szakosok — vállalnak szakszövegfordítást. Bár mondják — nem hálás munka egy filozófus megbirkózni a nehéz terminus technikusokkal.

Az óraadás a legelterjedtebb kereseti forma. Cs. M. második éves, Négy tanítványa van. Mind-egyikhez ő jár heti két alkalommal. „Jó az órarendem, ezért tudok ennyi tanítványt vállalni. Igaz, vizsgaidőszakban is tanítok.” Ebben az évben szigorlatozik — eddig mindig jeles volt.

Különösen az etika-szeminariumok vitáiban, de egyéb beszélgetésekben is felszínre jött, hogy a lelkiismereti szabadság értelmezésében ellentétes elképzelések húzódnak meg, egyesek kimondottan helytelenül vélekednek a lelkiismereti szabadságról. Az egyik ilyen álláspont hajlamos arra, hogy a *szocialista rendszer- és államellenes ideológiákat egyszerűen csak lelkiismereti kérdésnek tekintse és mint ilyeneknek követel szabadságot, demokráciát.* Előfordított olyan is, hogy a lelkiismereti szabadság címen — a lelkiismereti és világnézeti kérdéseket összekeverve, azonosítva egymással — valaki a *világnézeti szabadságot, igénytelenséget, sőt a közömbösség álláspontjára csúszott.* Téves elképzelés az is, amely szerint a lelkiismereti szabadság, a szocializmus viszonyai között is, elsősorban a vallás szabadságára vonatkozik és összeegyeztethetetlen az ateizmus megengedésével. Nyilvánvaló, ezzel az egyoldalú, antidemokratikus nézettel szemben sokkal humánusabb államunk irányvonala. A szocialista állam nem avatkozik be az állampolgárok lelkiismereti kérdéseibe és mind a vallásosságát, mind az ateista meggyőződését magánügynek, az állampolgárok privát „tulajdonának” tekinti.

Vallásos ifjú kommunista?

Mindez általában érvényes, mint állampolgároknak, a KISZ-hez tartozó fiatalokra is. Emellett, minden kétséget kizáróan, figyelmet érdemlők azok a specifikus elvárások, amelyeket a KISZ-szervezetek tagjaikkal szemben támasztanak. Ennek tükrében korántsem olyan egyértelmű és természetes, mondjuk az, hogy vannak fiatalok, akik hosszabb ideje tagjai a KISZ-nek, esetleg felelős tisztséget látnak el és még mindig nem lelki-

Ösztöndíjtól — ösztöndíjig

Szerencsésnek tartják azokat, akik a szakmai önképzést össze tudják kapcsolni a pénzkeresettel: műfordításokat készítenek, vagy recenziókat írnak. Mondják, sokuknak lenne erre hajlama és bizonyára tehetsége is. Csak fórumot nehéz találniuk.

Az éticsigagyűjtéstől az újsághordásig

— Az éticsiga kilója 7 forint. Tavasszal, eső után féltényérnyi, jó súlyos példányokat is lehet gyűjteni. — A „csigatermésről” két jogász lány tájékoztatt, akiket néhányszor már kint talált

a kora hajnal az Újszegedi parkban.

„Szemfelszedést vállalom” — olvastam az egyik lánykollégium hirdető tábláján. És alatta a szobaszám, meg hogy kit kell keresni. Nem találtam otthon. Szobatársai mesélték el, hogy kézzel szedi a szemet, de nagyon gyorsan dolgozik. Sokat ül otthon — másképp nem is lehet, ha keresni akar.

A fiúknak vannak „öröklődő” kereseti forrásaik. Évfolyamról-évfolyamra száll, a gólyáknak mindig tovább adják a felsőbb évesek, hova menjenek, mit csinálnak. Ilyen a vagonkirakodás, az utcaseprés, télen a hó-

pátolás. Néha tudnak „úri melót” is szerezni: bíraskodás kézi- vagy röplabda meccseken, utasszámlálás, kérdőívek kitöltése, újsághordás. A lányok szívesen kötnek, varrnak, horgolnak pénzért is. Ritka kivétel az egyik főiskolás, aki így panaszkodott:

— Utálok varrni, pedig jól csinálom. De annyira nincs pénzem, hogy elvállaltam egy kosztümöt. Mikor küldi már az egyetemi újság a honoráriumot?!

Akik spórolnak, kora tavasztól késő őszi gyalog járnak be az újszegedi kollégiumból. A bérlet havi 32 forint. Eladják előbb a vacsora, majd az ebédjegyüket. Kettőn esznek egy jeggyel. Fél

cigaretát szívnak. Bicicélnek a buszon, villamoson. Leáztatják a lepecsételetlen postabélyeget — legalább haza tudjanak írni.

Takarítást vállalom

Szeghő Márta és Izsák Judit IV. éves vegyészek. „Elhatároztuk, hogy bejárónő és pótmamaként keressünk pénzt. Feladtunk egy hirdetést az újságban. Három válasz érkezett, mindketten találtunk magunknak megfelelő helyet.” Azóta már szereztek más címetek is, három-négy családnak járnak. A pótmama díj óránként 10 forint, takarítást 12 forintos órabérért vállalom. A nagytakarítást mindenhol együtt csinálják. Reggel nyolctól délután négyig rendszerint el is készülnek vele.

Márta egyszer kiszámolta, hogy két hónap alatt 740 forintot keresett. Az elmúlt félévben mindketten a paprika feldolgozóba jártak. Címkeztek teljesítmény bérben. A begyakorolt munkások mellett nem volt könnyű teljesíteni a normát. De azért itt is szépen kerestek.

A nyár is mindig munkával telik. Márta tavaly a Gumigyárban dolgozott, Jutka a Balatonnál egy zöldséges bódét vezetett.

Nem pénzkereset — hobby

Tóth Attila IV. éves főfűrajzrajz szakos főiskolás. Szép bőrmunkáiról már sokat hallottam.

— Először a menyasszonyomnak csináltam egy bőr nyakláncot. Ez volt az első munkám. Akkor valahogy ráéreztem az íze. Ma már hobbyimmá vált.

Szeretne iparművész lenni. Állandóan kísérletezik új, egyedi formákkal. Két egyforma darabot sosem csinál. Azt mondja, ha sorozatban készítené bőrmunkákat, mesterember lenne. Táskaiban, öveiben, más díszmunkáiban keresi a szépet, a harmonikusait.

„Szeretném, ha szép dolgokat hordanának az emberek.”

Hobbyja kicsit költséges, a nyersanyag sokba kerül. Több-ször hangsúlyozta, hogy nem a pénz miatt készíti ezeket a dívatholmikát. De akik látták már kész darabjait, szívesen vesznek tőle. Népköztársasági ösztöndíjas, négy éve saját maga tartja el magát. Ebben az évben végzi el a főiskolát, de a hobbit a bőrmunka szeretetét magával viszi, akárhová kerül.

S. N. E.

A Szegedi Egyetem fényképalbumából

Az 1932-ben készült fényképen dr. Szent-Györgyi Albert professzort láthatjuk, amint az infézet oktatóival és dolgozóival röplabdázik. dr. Ivanovics György felvétele

A lelkiismereti szabadság nem világnézeti szabadosság

ismereti kérdés náluk, hogy — leplezetten vagy nyíltan — fél lábbal a vallás talaján állnak. A világnézeti (főként a vallásosság) dolgában a fokozott és kölcsönös bizalom, a türelem és a tapintat légkörét honosítottuk meg a KISZ keretein belül. Azonban ezt a helyzetet semmiképpen nem érthetjük felre, egyáltalán nem következik belőle, hogy a KISZ-tagok elfeledkezhetnek marxista világnézeti formálásával, fejlesztésével kapcsolatos teendőikről, kötelességükről.

Természetesen ezt a felhívást azokhoz címeztük, akik eljuttotak odáig, hogy lelkiismeretbeli kérdésnek is tekintik világnézeti hovatartozásukat, lelkiismeretüket — nagyon helyesen — szóhoz juttatják világnézeti állásfoglalásaik kialakításában. Ezek a fiatalok jól tudják, hogy a cselekmények elbírálásában különös súlya van annak a kérdésnek, hogy tetteink, magatartásunk világnézeti vezérlése harmonizál-e (és ha igen, milyen mértékben) a szocialista társadalomépítés követelményeivel. Nem véletlen, hogy közülük sokan, akik ténylegesen (és nem csak frázist látnak ebben) szocialista szakemberré akarnak válni, gyakran lelkiismeretfurdalást éreznek éppen amiatt, hogy — megítélésük szerint — még nem eléggé képzett marxisták, többet kellene tenniük marxista világnézeti meggyőződésük tökéletesítésére érdekében.

Ebben az aktív, öntevékeny munkában az egyénre különös felelősség és szerep hárul, de ez cseppet sem neglálja a KISZ-kollektívák jelentőségét a világnézeti harcban; a megfelelő szervezeti aktivitás nélkülözhetetlen feltétele a KISZ-tagok sokoldalú egyedfejlődésének (tehát világnézeti arculatuk alakításának) is. A

szabadosság

KISZ-szervezetek ennek tudatában cselekszenek, és nem semlegesek, érdektelenek a materializmus és az idealizmus harcában. Segítik, szorgalmazzák minden elfogadható eszközzel a tudományos materialista világnézet terjedését az ifjúság sorában. Ennek ellenére még nem megoldott a KISZ-en belüli vallásosság kérdése. Nem ártana — alkalomadtán a lelkiismeret által is ösztökélve — ha minden KISZ-fiatal világnézeti fejlődésére nagyobb gondot fordítana és a legkomolyabban törekedne arra, hogy világnézeti összhangba hozza a KISZ-élet alapvető jellegével, célkitűzéseivel, világnézeti ideáljával. Mert a lelkiismereti szabadság gyakorlata, ha helyesen értelmezzük, nyugtalanítón felveti a kérdést: *rendeztem-e viszonyomat világnézeti vonatkozásban ahhoz a szervezethez, amelyik működésében, vezérelvéiben a marxizmus-leninizmus tanításait követi.*

Öszinteség helyett képmutatás

Sajnálatos dolog, hogy a lelkiismereti szabadság, az őszinteség stb. ürügyén némelyik fiatal egészen fonák viselkedést tanúsít, ill. megesk, hogy magatartása már-már a képmutatás határát súrolja.

Itt van mindjárt az a hallgató, aki ideológiai tárgyakból rendszeresen jó, jeles vizsgaeredményt produkál, mind ez ideig mégis vallásos, egyházi szertartásokon vesz részt; vagyis a tulajdonképpen (vallásos) meggyőződése és marxista tárgyi tudása között szakadék tátong. Ismeretes, hogy

marxista-leninista tudásunk gyarapodása, elmélyülése elvezethet (de nem feltétlenül és azonnal) a tudományos materialista és ateista világnézet kialakulásához. Az ismeretgyarapodásnak ez nem automatikus és nem minden esetben szükségképpen következménye. Még senki nem lett azáltal marxistává, hogy betéve megtanult marxista szövegeket vagy rengeteget olvasott marxista szerzőktől.

Es éppen a lelkiismereti szabadság tiszteletben tartása, korrekt értelmezése jut kifejeződésre abban, hogy ideológiai tárgyakból a vizsgakövetelmények nem a hallgatók világnézeti meggyőződésére, hanem a marxizmus-leninizmus tárgyi elsajátítására, szakszerű ismeretere, bizonyos készségek felmérésére, a tanulmányi munka szorgalmi jellemzőire stb. vonatkoznak. Ebből persze nem következik, hogy a meggyőződés tudatos, célirányos alakítása amolyan mellékes, periférikus nevelői feladat.

„Lelki szomjúság gyötör”

Úgy tűnik, hogy az utóbbi időben a „párbeszéd”, a „hallgassuk meg a másik felet is”, „lelki szomjúság gyötör” és hasonlók említésével, a marxista tárgyak mellett egyesek előszeretettel vesznek fel „külön órákat” szűkebb körű, ún. „háztáji” vallási összejöveteleken vagy hagyományos hitéleti keretek között, templomi fedél alatt. Mi ebben a különös? Jog szerint nyilvánvalóan semmi. Csak éppen elgondolkoztató dolog, hogy a modern természettudományok, a korszerű műveltség, a marxizmus-leninizmus eszmeáramlatai találkozásában lehetséges-e és

szükséges-e a vallásos világnézet, a vallásos vizgas igénylése, méghozzá szocialista társadalomban, az emberi emelkedés, a társadalmi haladás mindennapos körülményei között. Vagy ez éppen a szabad légkör, vagy talán az őszinteség megnyilvánulása? Bizonyára ez is, az is. De hadd jegyezzük meg: az *őszinteség önmagában nem erény és nem lehet mentsége, takarója a hibáknak; mint ahogy nem lehet a hivalkodás, a modortalanság, a tolokodás igazolása sem.* Az őszinteséget rosszul is képviselhetjük, ha például megnyilvánulási módja goromba, még rosszabb esetben brutális; az őszinteség szolgálhat bűnös célokat is.

Hogy csak egyszerűbb esetet említsünk, könnyen elképzelhető, hogyan hatna, nevezetesen a marxista filozófia tanárára, ha vallásos érzületű hallgatója a szemináriumra (esetleg a vizsgára) feszülettel és csattos imakönyvvel a kezében jelenne meg, mintegy jelezve őszinteségét és félreérthetetlen jegyességét Krisztussal. Nos, és mit szólnának a hívők, ha egy „őszinte” ateista — az előbbi példán felbuzdulva — hóna alá csapná Marx Tökéjét és azzal, valamint kalappal a fején bevonulna a vasárnapi istentiszteletre? A mások világnézeti iránti tisztelet kötelességünk. A lelkiismereti szabadság magában foglalja a különböző világnézetek közötti kölcsönös tiszteletadás gesztusát (ami nem zárja ki közöttük a harcot), azt az emberi emelkedettséget, amely képes megláttatni velünk — ha van ilyen — ellenfeleink, vitapartnereink pozitívumait, ereyeit is.

Egyszóval, talán ez a néhány felvillantott és eléggé közismert példa is mutatja, hogy a lelkiismereti szabadságjog birtoklása még nem jelenti, hogy a lelkiismeret gyakorlata minden tekintetben kifogástalanul sikerül.

DR. PAPP JÁNOS